

C-96/24. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2024. február 6.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sąd Najwyższy (Lengyelország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2024. január 11.

Kérelmező:

X. Y.

Az alapeljárás tárgya

A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírása jogi képviselőjének kérelme olyan ügyben, amely a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelmény Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) azon más bírása általi teljesítésének vizsgálatára irányul, akit a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírójával szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezésével kapcsolatos ügyet elbíráló ítélkező testületbe neveztek ki.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A bírói függetlenség és pártatlanság nemzeti jogban előírt vizsgálatának összeegyeztethetősége az uniós joggal, különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének első és második bekezdésével összefüggésben értelmezett EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével; az EUMSZ 267. cikk alapján előterjesztett kérdések.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

I. Úgy kell-e értelmezni az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikke (1) bekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének (1) és (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett második albekezdését, hogy:

1) a nemzeti Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) az érdekelt fél által annak vizsgálatára irányuló kérelemmel kezdeményezett külön eljárásban, hogy a Sąd Najwyższynek (legfelsőbb bíróság) a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírójával szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezésével kapcsolatos ügyet elbíróló ítélkező testületbe kinevezett bírāja megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, köteles hivatalból megvizsgálni, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) összes bírāja közül sorhúzással kijelölt ítélkező testület (a bíróval szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezésével kapcsolatos ügyben) „törvény által megelőzően létrehozott” bíróságnak minősül-e, amennyiben a nemzeti jog csak a bíróság függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó bírósági attribútumok vizsgálatát írja elő;

2) amennyiben az annak vizsgálata iránti kérelem, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírāja megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, azon az állításon alapul, hogy e bírót e tisztségre (alapvetően) szabálytalan kinevezési eljárás során nevezték ki, a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) összes bírāja közül sorhúzással kijelölt öt bíróból álló ítélkező testületének nem lehetnek tagjai olyan bírák, akiket ugyanilyen szabálytalan kinevezési eljárás során neveztek ki, mivel a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) ilyen ítélkező testülete nem tekinthető a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak;

3) amennyiben az annak vizsgálatára irányuló ügyben, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) (a Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] bírójával szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezésével kapcsolatos ügyet elbíróló) ítélkező testületébe kinevezett bírāja megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, az egyik fél bizonyította, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) e bírójának az e tisztségre való kinevezésére irányuló (alapvetően) szabálytalan kinevezési eljárásban való részvétele miatt a kijelölt ítélkező testület nem felel meg a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság követelményének, az annak a vizsgálatára irányuló kérelemnek a vizsgálatához, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírāja megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, már nem szükséges a nemzeti jog alapján e bírónak a bíróvá történő kinevezését követő magatartását és (a Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] bírójával szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezésével kapcsolatos) ügy jellegét vizsgálni, következésképpen pedig nem utasítható el az arra irányuló kérelem, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírāja megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, pusztán azon az alapon, hogy a kérelmező nem bizonyította, hogy e bírónak a kinevezést követő magatartása megkérdőjelezi a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó attribútumait[?]

- az I. pont 2) alpontjában foglalt kérdésre adott igenlő válasz esetén

II. Úgy kell-e értelmezni az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikke (1) bekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének (1) és (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett második albekezdését, hogy:

az annak vizsgálatára irányuló ügyben eljáró ítélkező testület bíró tagja, hogy (a Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] bírójával szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezésével kapcsolatos ügyet elbíráló) bíró megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, először is kérheti, hogy zárják ki az ítélkező testületből a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) valamennyi bírója közül sorshúzással kijelölt azon másik bíró(ka)t, aki(ket) a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírói tisztségére olyan (alapvetően) szabálytalan kinevezési eljárás során neveztek ki, ami kizárja, hogy az e bíró(k) részvételével eljáró bíróság a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróságnak minősüljön, másodsorban pedig kérheti, hogy az ilyen kérelmet ne olyan bíró bírálja el, akit szintén ilyen szabálytalan kinevezési eljárás során neveztek ki a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírói tisztségére?

III. Ha a II. pontban említett kérelmet (a nemzeti bíróság végzésével) nem bírálták el, a kérelmet benyújtó bíró megtagadhatja-e az annak vizsgálatára irányuló ügyben való eljárást, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírója megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, vagy részt kell vennie a határozathozatalban, a felekre bízva annak eldöntését, hogy megtámadják-e a határozatot amiatt, hogy az sérti valamely félnek azt a jogát, hogy az ügyét az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikke (1) bekezdésének második albekezdésében és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkének [első és második bekezdésében] foglalt követelményeknek megfelelő bíróság bírálja el?

IV. Befolyásolja-e az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikke (1) bekezdésének második albekezdésével és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkének [első és második bekezdésével] összefüggésben a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelmény bíró általi tiszteletben tartásának vizsgálatára irányuló ügyben eljáró teljes ítélkező testület szabálytalan összetételét az a körülmény, hogy az öt bíróból álló ítélkező testület tagjai közül csak két bírót neveztek ki (alapvetően) szabálytalan kinevezési eljárás során a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírói tisztségére, azaz, hogy ilyen esetben mégis lehetséges-e az eljárás folytatása és a határozathozatal, mivel a kijelölt ítélkező testület tagjainak többsége tekintetében nem merül fel a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírói tisztségére való kinevezés szabálytalanságának problémája?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az Európai Unióról szóló szerződés, 4. cikk (3) bekezdése; 6. cikk (1) bekezdése, 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése;

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés, 2. cikk (1) és (2) bekezdése, 267. cikk;

Alapjogi Charta, a 47. cikk első és második bekezdése.

A Bíróság ítélkezési gyakorlata

2019. november 19-i A. K. és társai ítélet (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, a továbbiakban: A. K. ítélet);

2022. március 29-i Getin Noble Bank ítélet, C-132/20, EU:C:2022:235;

2023. december 21-i Krajowa Rada Sądownictwa (A bírói tisztség további betöltése) ítélet (C-718/21, EU:C:2023:1015);

2008. július 1-jei Chronopost és La Poste kontra UFEX és társai ítélet (C-341/06 P és C-342/06 P, EU:C:2008:375);

2019. június 24-i Popławski ítélet (C-573/17, EU:C:2019:530);

2019. július 29-i Torubarov ítélet (C-556/17, EU:C:2019:626);

2003. május 22-i Connect Austria ítélet (C-462/99, EU:C:2003:297);

2005. június 2-i Koppensteiner ítélet (C-15/04, EU:C:2005:345);

2021. október 6-i W. Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798);

2023. december 21-i Krajowa Rada Sądownictwa (A bírói tisztség további betöltése) ítélet (C-718/21, EU:C:2023:1015);

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata

2021. július 22-i Reczkowicz kontra Lengyelország ügyben hozott ítélet;

2022. február 3-i Advance Pharma sp. z o.o. kontra Lengyelország ügyben hozott ítélet (1469/20. sz.);

2020. december 1-jei G. Astradsson kontra Izland ügyben hozott ítélet (26374/18. sz.);

2011. június 21-i Fruni kontra Szlovákia ügyben hozott ítélet;

2018. november 6-i Ramos Nunes de Calvarho e SA kontra Portugália ügyben hozott ítélet;

2021. május 7-i lengyelországi székhelyű Xero Flor sp. z o.o. kontra Lengyelország ügyben hozott ítélet (4907/18. sz.);

2021. november 8-i Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ügyben hozott ítélet (49868/19. és 57511/19. sz.).

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A Lengyel Köztársaság alkotmánya, 45. cikk (1) bekezdése

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (a legfelsőbb bíróságról szóló, 2017. december 8-i törvény), 10. cikk 1. §-a, 29. cikk 4., 5., 6., 8., 9., 10., 15., 17., 18., 21., 24. §-a, 22a. cikk 1. §-a, 26. cikk 2., 3., 4. §-a, 73. cikk 1. §-a;

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (a rendes bíróságok szervezetéről szóló, 2001. július 27-i törvény), 128. cikk;

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (a büntetőeljárásról szóló, 1997. június 6-i törvény): 30. cikk 1. és 2. §-a, 41. cikk 1m. §-a, 42. cikk 1. §-a, 534. cikk 1. és 2. §-a.

A tényállás és az eljárás rövid ismertetése

- 1 A 2022. július 15-én hatályba lépő 2022. június 9-i törvény ismételtén módosította a legfelsőbb bíróságról szóló, 2017. december 8-i törvényt (a továbbiakban: u.S.N.). E módosítás bevezette annak lehetőségét, hogy az érdekelt fél vagy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) előtti eljárásban részt vevő fél kérelmet nyújtson be annak vizsgálatára, hogy az ítélező testületbe kinevezett adott bíró megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, és az u.S.N. 29. cikkének 4. §-a kimondja, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírójának kinevezésével kapcsolatos körülmények nem szolgálhatnak az e bíró részvételével hozott határozat megtámadásának vagy függetlensége és pártatlansága megkérdőjelezésének kizárólagos alapjául. Az u.S.N. 29. cikke szerint megengedhető a jogosult (azaz a Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] előtti eljárásban részt vevő fél) kérelmére annak vizsgálata, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírója megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, figyelembe véve kinevezésének körülményeit és a kinevezését követő magatartását, amennyiben ez az adott ügy körülményei között a függetlenség vagy pártatlanság garanciáinak megsértését eredményezi, ami – figyelembe véve a jogosult személy körülményeit és az ügy jellegét – hatással van az ügy kimenetelére. A kérelmet a Sąd Najwyższynek (legfelsőbb bíróság) a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) összes bírója közül sorshúzással kiválasztott öt bíróból álló ítélező testülete zárt ülésen azon bíró meghallgatását követően bírálja el, akire a kérelem vonatkozik, kivéve, ha a meghallgatás nem lehetséges vagy rendkívül nehéz. A kérelemnek helyt adva a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) kizárja a bírót az ügy elbírálásából. A bírónak az adott ügy elbírálásából való kizárásának alapjául. A kérelem megvizsgálásának eredményeképpen hozott végzés ellen a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) összes bírója közül sorshúzással kiválasztott 7 bíróból álló Sąd Najwyższyhez (legfelsőbb bíróság) nyújtható be fellebbezés.

- 2 A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírójának, X. Y.-nek a védője a büntetőeljárás megindításának engedélyezésére irányuló eljárásban kérelmet nyújtott be az u.S.N. 29. cikkének 5. §-ában említett feltételek fennállásának megállapítása érdekében, és kérte annak vizsgálatát, hogy A. K. legfelsőbb bírósági bíró megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, valamint kérte e bíró kizárását az X. Y. bírót érintő ügy elbírálásból.
- 3 A kérelem indokolásában előadták, hogy A. K. legfelsőbb bírósági bírót az ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló, 2017. december 8-i törvény, a továbbiakban: 2017. december 8-i törvénymódosítás) rendelkezései által meghatározott eljárással létrehozott Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország, a továbbiakban: KRS) 2018. augusztus 29-i 331/2018. sz. határozatában foglalt, kinevezésre irányuló korábbi javaslat alapján a Lengyel Köztársaság elnökének 2018. október 10-i határozatával nevezték ki a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírájává. A KRS (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) szabálytalan összetétele a lengyel igazságszolgáltatás alapvető problémáját jelenti, és az uniós bíróságok által a 2018 után kinevezett bírákból álló ítélkező testületek összetételével szemben megfogalmazott kifogások elsődleges forrása. A kérelemben az említett bírónak a médiában tett, példaként felhozható nyilatkozatára is felhívják a figyelmet, amelyben az úgynevezett „rég” és „új” bírák között különbséget téve hangsúlyozta, hogy az úgynevezett régi bírák „kulturálatlanul, ízléstelenül, a bírói méltóságot sértő módon viselkednek”.
- 4 Az öt bíróból álló, az úgynevezett függetlenségi teszt tárgyában eljáró bírói testületbe sorshúzással jelölték ki Z. B. bírót (polgári tanács) és A. S. bírót (rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanács). A fent említett bírakat is a 2017. december 8-i törvénymódosítás rendelkezései által meghatározott eljárással létrehozott KRS (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) javaslatára nevezték ki a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírói tisztségébe.
- 5 A bíró védőjének az u.S.N. 29. cikkének 5. §-ában említett feltételek fennállásának megállapítására, valamint annak vizsgálatára irányuló kérelmét, hogy Z. B. és A. S. bírák megfelelnek-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, a Sąd Najwyższynak (legfelsőbb bíróság) a szakmai felelősségi tanács munkáját irányító elnöke 2023. március 16-i végzésével elutasította, azzal az indokolással, hogy az úgynevezett pártatlansági vizsgálattal kapcsolatos ügyben (azaz a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelmény Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] bírája általi tiszteletben tartásának vizsgálatára irányuló ügyekben) nem alkalmazható a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek az ítélkező testületbe sorshúzással kiválasztott bírák általi tiszteletben tartását vizsgáló eljárás.

- 6 A fentiekre tekintettel az előadó bíró a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) szakmai felelősségi tanácsa előtt X. Y. legfelsőbb bírósági bíróval szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezésével kapcsolatos ügyben kérte Z. B. és A. S. bírák kizárását az annak vizsgálatával kapcsolatos eljárás elbírálásából, hogy A. K. legfelsőbb bírósági bíró megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek. A kérelemben előadták, hogy e kérelmet nem olyan ítélkező testületnek kell tárgyalnia, amelynek a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) olyan bírója is tagja, akit e tisztségre szabálytalan kinevezési eljárás során, azaz a 2017. december 8-i törvénymódosítást követően neveztek ki.
- 7 A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) 2023. december 14-i végzésével azonban a kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánították és nem bírálták el. E végzést olyan legfelsőbb bírósági bíró részvételével eljáró ítélkező testület hozta meg, akit szintén szabálytalan kinevezési eljárás során, azaz a 2017. december 8-i törvénymódosítást követően neveztek ki.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 8 A fenti előzetes döntéshozatal iránti kérdéseket annak ellenére egyesbíróként eljáró ítélkező testület terjesztette elő, hogy több bíróból álló (a Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] 5 bírójából álló) ítélkező testületet jelöltek ki. A Bíróság azonban lehetővé teszi, hogy a kérdést a több bíróból álló ítélkező testület egyik tagja terjessze elő (2019. november 19-i A. K. és társai [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége] ítélet, C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982 42–44. pont; 2022. március 29-i Getin Noble Bank ítélet, C-132/20, EU:C:2022:235, 66., 70–71. pont). Ezenfelül a 2023. december 21-i Krajowa Rada Sądownictwa (A bírói tisztség további betöltése) ítéletet (C-718/21, EU:C:2023:1015) követően kétséges, hogy a Bíróság elfogadhatónak tekintené az olyan bírókból álló bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, akik tekintetében a Bíróság megállapította, hogy a részvételükkel működő bíróság nem tekinthető az uniós jog értelmében vett bíróságnak.
- 9 Nincsen normatív módon alátámasztott oka annak, hogy az u.S.N. 29. cikkének 5. §-ában említett ügyekben mellőzzék az uniós jog alkalmazását (*lege non distinguente nec nostrum est distinguere*), annál is inkább, mivel ezen ügyek azon alapügyben eljáró ítélkező testület összetételének szabályszerűségére vonatkoznak, amelynek elbírálására az ezen eljárással érintett bírót jelölték ki. A Bíróság ítélkezési gyakorlatában hangsúlyozta, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre adott válaszok szükségesek lehetnek ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróságok számára az uniós jog olyan értelmezését nyújtsák, amely lehetővé teszi számukra a nemzeti jog eljárási kérdéseinek eldöntését, mielőtt az előttük folyamatban lévő jogvitákban érdemben dönthetnének. A függetlenség és pártatlanság követelménye Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírója általi tiszteletben tartásának vizsgálatával kapcsolatos ügy közvetlenül érinti az alapügyet (ebben az esetben a bíróval szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezésével kapcsolatos ügyet), és annak egy szakaszát jelenti (amelyet a

jogosult fél megfelelő kérelmével kezdeményezett). Ezért az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések az uniós jogi rendelkezések értelmezésére, és azoknak az alapügyekben eljáró ítélkező testületek összetételének szabályszerűségére gyakorolt hatásaira vonatkoznak, különös tekintettel e jog elsőbbségére.

- 10 A probléma abban rejlik, hogy az u.S.N. 29. cikkének 5. és azt követő §-aiban előírt eljárást úgy alakították ki, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) szabálytalan kinevezési eljárás során erre a tisztségre kinevezett bírót a törvény nem zárta ki az ilyen jellegű ügyekben az ítélkező testületben való részvételből. A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) 2017. december 8-i törvénymódosítás hatálybalépését követően kinevezett bírái nem ismerik el a Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának azon ítélkezési gyakorlatát, amely e bírák kinevezési eljárását szabálytalanak nyilvánítja, és pedig annyiban, hogy e bírák nem felelnek meg a törvény általi létrehozás, a függetlenség és a pártatlanság követelményének. A bírák lényegében saját ügyükben hoznak határozatot, ami ellentétes a *nemo iudex in causa sua* elvével.
- 11 Azt is ki kell emelni, hogy azon félnek, aki megkérdőjelezi a bíró attribútumait a (Lengyel Köztársaság alkotmánya szerinti) törvény általi létrehozás, a pártatlanság és a függetlenség tekintetében, nemzeti alapon korlátozott lehetőségek állnak a rendelkezésére ahhoz, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) azon bírójának kizárására irányuló kérelmet nyújtson be, aki az új KRS (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) ajánlása alapján vett részt a kinevezési eljárásban. A bíró kizárására vonatkozó, a bíróság vagy a bíró függetlenségének hiányára alapított kifogást tartalmazó kérelmek vagy nyilatkozatok elbírálása ugyanis a rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács hatáskörébe tartozik. Ezenfelül e kérelem nem vizsgálható meg, ha az a bíró kinevezésének jogszerűsége vagy bírói feladatok ellátásához szükséges legitimitásának megállapítására vagy értékelésére vonatkozik. Végezetül a rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács hatáskörébe tartozik a jogerős bírói határozat jogellenességének megállapítása iránti keresetek elbírálása, ha a jogellenesség a bírói tisztségre kinevezett azon személy jogállásának megkérdőjelezését jelenti, aki az ügyben határozatot hozott.
- 12 Az érdekelt fél azon lehetőségét, hogy kérelmet nyújtson be annak megállapítása érdekében, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) adott bírója megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, mint jogosultságot jelentősen korlátozták, mivel a nemzeti jogalkotó kizárta, hogy az ilyen bíró részvételével hozott határozatot meg lehessen támadni, vagy függetlenségét és pártatlanságát kizárólag a kinevezésének körülményei alapján meg lehessen kérdőjelezni. Mi több, az adott bíró kinevezését követő magatartására vonatkozó körülményeknek a kérelemben való említése nem alapozza meg a kérelem elutasítását, ha azonban az ily módon felhozott körülmények nem alapozzák meg a bíró függetlenségre és pártatlanságra kapcsolatos attribútumainak megkérdőjelezését, a kérelmet abban az esetben is el kell utasítani, ha az ilyen bírót (alapvetően) szabálytalan kinevezési eljárás során nevezték ki.

- 13 Ezenfelül korlátozták azon ügyek körét, amelyekben ilyen kérelmet be lehet nyújtani. A lengyel jogalkotó abból indult ki, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírása (az új KRS [nemzeti igazságszolgáltatási tanács] részvételével történő kinevezést követően) mindig megfelel a törvény általi létrehozás feltételének. A nemzeti jogalkotó által elfogadott konstrukció tehát számos problémát vet fel nemcsak a formális logika, hanem mindenekelőtt a józan ész logikája (hétköznapi logika) szintjén. A bíróság törvény általi létrehozása feltételének az adott ügyben való teljesülése ugyanis alapvető jelentőségű.
- 14 A Bíróságnak állást kell foglalnia a feltett kérdéseket illetően, mivel az u.S.N. 29. cikkének 5. és azt követő §-aiban foglalt jogintézmény hibrid jogalkotási megoldásnak minősül, amelynek célja a törvény általi létrehozásra, a függetlenségre és a pártatlanságra vonatkozó bírói attribútumok tekintetében a szabálytalanul kinevezett bírák helyzetének *de facto* legalizálása.
- 15 Másrészt azonban az erősen destabilizált igazságszolgáltatás által jellemzett nemzeti helyzetben az arra irányuló törekvés, hogy a jelen ügghöz hasonlóan az uniós, az egyezményi és az alkotmányos követelményeknek teljes mértékben megfelelő, öt bíróból álló teljes ítélkező testület hozzanak létre, lehetetlennek, vagy legalábbis jelentősen nehézkesnek és hosszadalmasnak bizonyulhat, ami miatt ezért illuzórikusnak tűnhet a félnek az ügy észszerű határidőn belüli tárgyalásához való joga, amelyet az uniós jog (a Charta 47. cikkének második bekezdése), egyezmény (az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése) biztosít, és nemzeti alapon (a Lengyel Köztársaság alkotmánya 45. cikkének 1. bekezdése) biztosítanak. Ilyen helyzetben meg kell vizsgálni, hogy a nemzeti bíróságnak – pragmatikus és számtani szempontokat figyelembe véve, valamint végső soron a kevésbé súlyos negatív következményeket választva – mégis határoznia kell-e az annak vizsgálatára irányuló kérelemről, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírása megfelel-e a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelménynek, amennyiben az ítélkező testület tagjainak többsége (ötből három) tekintetében nem merül fel a bíróság hiányzó attribútumaival kapcsolatos probléma. Érdeemes figyelmet fordítani arra, hogy ebben az ügyben az első fokon eljáró ítélkező testület öt bíróból, másodfokon eljáró pedig hét bíróból áll, míg az alapügyben (azaz a bíróval szembeni büntetőeljárás engedélyezésével kapcsolatos ügyben) első fokon az ítélkező testület egyesbíróként jár el, másodfokon pedig három bíróból áll. Nyilvánvaló, hogy ilyen esetben a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírói tisztségére szabálytalanul kinevezett bírák szavazatai nem vehetők figyelembe. Azt ugyanis, hogy a nemzeti jogalkotó az ilyen típusú ügyekben öt és hét bíróból álló ítélkező testületet ír elő, kizárólag politikai célok motiválták (a szabálytalanul kinevezett bírák helyzetének legalizálása), nem pedig jogtudományi célok. Ugyanakkor az, hogy valamely bíró tartózkodik attól, hogy a szabálytalanul létrehozott ítélkező testületben ítélkezzen, önmagában a jogellenesség irányába tett lépést jelent.
- 16 A fentiekkel összefüggésben a Bíróságnak arra a kérdésre kell választ adnia, hogy az uniós jog és annak értelmezése szempontjából milyen magatartást kell tanúsítania a tagállami bírónak, ha szabálytalanul létrehozott ítélkező testületbe

nevezték ki, és kimerítette az ítélkező testület szabályszerű létrehozásának nemzeti lehetőségeit.

- 17 A Bíróság és az EJEB ítélkezési gyakorlatára hivatkozva a kérdést előterjesztő bíróság előadja, hogy amennyiben úgy tűnik, hogy valamely nemzeti rendelkezés a jogvita elbírálására vonatkozó hatáskört olyan hatóságnak tartja fenn, amely nem felel meg az uniós jogban, különösen a Charta 47. cikkében megállapított függetlenségi és pártatlansági követelményeknek, annak a másik hatóságnak, amely előtt ilyen jogvitát kezdeményeztek, a Charta 47. cikke értelmében vett hatékony bírói jogvédelem biztosítása érdekében, valamint az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében foglalt lojális együttműködés elvének megfelelően mellőznie kell a nemzeti jog e rendelkezésének alkalmazását annak érdekében, hogy a jogvitát olyan bíróság bírálja el, amely megfelel a fenti követelményeknek, és amely hatáskörrel rendelkezik az adott területen, ha az említett rendelkezés nem zárna ki azt. Ha tehát megállapítást nyer, hogy a határozatot olyan fórum hozta, amely nem minősül törvény által létrehozott független és pártatlan bíróságnak az uniós jog értelmében, nem lehet eredményesen hivatkozni a jogbiztonság elvére alapított megfontolásokra. Következésképpen a bírói attribútumok vizsgálata elfogadhatóságának a jogalkotó által az u.S.N. 29. cikkének 5. §-ában kizárólag a függetlenség és pártatlanság követelményére való korlátozása, és ezáltal lényegében a törvény általi létrehozás feltételének kizárása ellentétes a Charta 47. cikkével, az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésével, valamint a Lengyel Köztársaság alkotmányának 45. cikkével. Különbséget kell tehát tenni e bírák mint állami tisztségviselők vitán felül álló közjogi jogállása, valamint az alkotmánnyal összhangban lévő (lengyel) törvény alapján történő létrehozáshoz, a függetlenséghez és a pártatlansághoz hasonló bírói attribútumoknak való megfelelésük között.
- 18 Ezen a ponton meg kell jegyezni, hogy a lengyel jogalkotó 2023. január 13-án elfogadta a legfelsőbb bíróságról szóló törvényt és egyes más törvények módosításáról szóló törvényt, amely lehetővé tette e feltétel vizsgálatát is, azonban a Lengyel Köztársaság elnöke e törvényt a Lengyel Köztársaság alkotmányával való összeegyeztethetőségének vizsgálata céljából a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság, Lengyelország) elé utalta, és a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) 2023. december 11-i ítéletében (Kp 1/23.) alkotmányellenessé nyilvánította azt.
- 19 Az igazságszolgáltatás alkotmányos jellemzője a hatáskörrel rendelkező bírósághoz való jog, amely magában foglalja az olyan bíróság fogalmát, amely illetékességénél, tárgyi és funkcionális hatáskörénél fogva jogosult az ügyek elbírálására, és amely megfelelő összetételben és jogkörével összhangban ítélkezik. A hatáskörrel rendelkező bíróság olyan bíróság, amely adott bíróságon, adott ítélkezési szinten és adott ügyben való ítélkezésre jogosult, azaz konkrét ügyben való ítélkezéshez megfelelő jogosultsággal rendelkező bírákból áll.
- 20 A bírák kinevezésének folyamata *per definitionem* a bíróság törvény általi létrehozása EJEE 6. cikkének (1) bekezdése és Charta 47. cikke értelmében vett

fogalmának szerves részét képezi. Szoros kapcsolat áll fenn a bíró kinevezésének szabályszerűsége és annak értékelése között, hogy a bíróság az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése és a Charta 47. cikke értelmében függetlennek tekinthető-e, mivel az említett követelmények mindegyike azon alapul, hogy a nyilvánosság igazságszolgáltatással szembeni bizalmát fenn kell tartani, és a bíróságok más hatalmi ágaktól való függetlenségét biztosítani kell. A törvény által létrehozott bírósághoz való jog az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésén alapuló önálló jog, és emellett hangsúlyozni kell e jog, valamint a függetlenség és pártatlanság garanciái közötti szoros kapcsolatot. A törvény által létrehozott bíróság követelménye keretében végzett vizsgálat annak megállapításán alapul, hogy az adott ügyben az állítólagos szabálytalanság kellően súlyos-e ahhoz, hogy megkérdőjelezze a fent említett alapelveket és veszélyeztesse az adott bíróság függetlenségét.

- 21 Az A. K. ítéletében a Bíróság úgy határozott, hogy a Charta 47. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy az uniós jog alkalmazására vonatkozó jogviták olyan fórum kizárólagos hatáskörébe tartozhatnak, amely nem minősül az e rendelkezés értelmében vett független és pártatlan bíróságnak. A Bíróság fent említett ítéletét végrehajtva a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) egyesített polgári, büntető és munkaügyi és társadalombiztosítási tanácsában eljárva a 2020. január 23-i BSA 1-4110-1/20. sz. határozatában egyértelművé tette, hogy az ítélező testület összetételének jogellenessége, ami az eljárás érvénytelenségét eredményezi, abban az esetben is fennáll, ha a bíróságnak olyan személy a tagja, akit a 2017. december 8-i törvénymódosítás rendelkezései által meghatározott eljárásban létrehozott új KRS (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) javaslatára neveztek ki a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírói tisztségére. Ez a határozat jogelvi erővel bír. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy e határozatot nem áthatja alá a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) e határozatot alkotmányellenessé nyilvánító 2020. április 20-i ítélete. Ezen ítélet ugyanis kívül esik a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) alkotmányos hatáskörén, ráadásul az ezen ítéletet meghozó ítélező testületnek olyan bíró, M. M. volt a tagja, akinek az ítélező testületben való részvétele az EJEB meghatározónak találta a törvény által létrehozott bírósághoz való jog megsértése szempontjából (2021. május 7-i lengyelországi székhelyű Xero Flor sp. z o.o. kontra Lengyelország ügyben hozott ítélet).
- 22 Ami a törvény általi létrehozás feltételét illeti, a Lengyel Köztársaság alkotmánya szerint a bírakat a KRS (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) javaslata alapján a köztársasági elnök nevezi ki. A kinevezést elrendelő elnöki aktus azonban nem orvosolhatja a kinevezési eljárás szabálytalanságát oly módon, hogy az így kinevezett bírónak az ítélező testületben való részvétele az alkotmány (a Lengyel Köztársaság alkotmánya 45. cikkének (1) bekezdése), az Egyezmény (az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése) és az uniós jog (a Charta 47. cikke) értelmében vett független, pártatlan, törvény által létrehozott bírósággá váljon.
- 23 A kérdést előterjesztő bíróság a bírói attribútumokra vonatkozó uniós normákra hivatkozik, amelyeket az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 1985. november 29-i 40/32. és 1985. december 13-i 40/146. sz. határozatával jóváhagyott, a bíróságok

függetlenségére vonatkozó szabályok, valamint a bírák jogállásáról szóló, 1998. július 8–10-i Európai Charta tartalmaz, és ismerteti azokat.

- 24 A kérdést előterjesztő bíróság közelebbről megvizsgálja a KRS-hez (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) hasonló szerv keletkezéstörténetét, és megemlíti, hogy a 2018-ban bevezetett módosítások milyen módon járultak hozzá, hogy e szerv új összetételében a bírák kinevezési eljárásának szabálytalanságát eredményezi. E szabálytalanság abban nyilvánul meg, hogy az a bíróság, amelynek keretében az így kinevezett bírák ítéleznek, nem felel meg a Lengyel Köztársaság alkotmánya 45. cikkének (1) bekezdése értelmében hatáskörrel rendelkező bíróság, valamint az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdése és a Charta 47. cikke értelmében törvény által létrehozott bíróság követelményének, és így további vizsgálat nélkül már nem képes megfelelni a függetlenség és pártatlanság fenti rendelkezések által megkövetelt értelemben vett attribútumának.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy e szabálytalanság nem orvosolható azáltal, hogy az eljárásra vonatkozó semmisségi kifogást adott ügyben vizsgáló bíróság kizárólag a pártatlanság és függetlenség feltételére szorítkozik, mivel a bíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a KRS (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) helyébe lépjen, és annak későbbi értékelésére, hogy a szabálytalanul kinevezett bírót még azon hipotetikus előfeltevés mellett is kinevezték-e volna bírói tisztségre, hogy a KRS (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) nem minősült volna szabálytalanul létrehozott alkotmányos szervnek. Noha a bírói álláshelyre való kinevezést elrendelő elnöki aktus nem képezi bírósági felülvizsgálat tárgyát, tekintettel arra is, hogy a köztársasági elnök aláírta a KRS-re (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) vonatkozó törvénymódosítást, amely nyilvánvalóan alkotmányellenes és ellentétes az alkotmányozó jogalkotó eddig megkérdőjelezhetetlen szándékával, valamint tekintettel arra, amit az Emberi Jogok Európai Bírósága is kiemelt, hogy a köztársasági elnök nyilvánvalóan semmibe vette a jogállamiság elvét többek között a 2018-ban a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) polgári tanácsába történő kinevezésekkel összefüggésben, a köztársasági elnök által ily módon kinevezett bírák nem tekinthetők úgy, mint akik megfelelnek a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság alkotmány, Egyezmény és uniós jog szerinti attribútumainak.